

NORDENS LANDSKAP

och den Europeiska Landskapskonventionen

Nordens landskap och den Europeiska Landskapskonventionen

Landskapet är den fysiska arenan för våra liv. Det är viktigt för oss både när det gäller arbete och fritid. Vi påverkar dagligen landskapet runt oss, samtidigt som det ständigt påverkar oss alla som lever och verkar i det. Landskapet bidrar till att ge vår tillvaro kvalitet och innehåll.

Trots stora skillnader i de naturgivna förutsättningarna är det mycket som är gemensamt i det nordiska landskapet. Det finns även många likheter i vårt förhållande till natur- och kulturarven och på det sätt vi förvaltar dessa arv. Detta hör bl.a. samman med Nordens långa gemensamma historia och de många likheter i hur samhället idag är organiserat och de nordiska ländernas förhållande till demokrati, kultur, traditioner, samhällsplanering, bebyggelsehistoria och arkitektur.

Landskapet kommer alltid att vara i förändring

Vi har väl alla en bild av «vår barndoms landskap» - som kan vara en bördig jordbruksbygd eller ett vindpinat fiskesamhälle, en sluten skogsbygd eller ett vidsträckt fjällområde, ett stations-samhälle eller en industriort, en livlig storstad eller en stilla förort. Alla är olika landskap med sina olika naturgivna förutsättningar, sin egen historia och markanvändning. Idag ser landskapsbilden inte alltid ut som vi minns den. Liv och verksamheter har ändrats och detta har påverkat landskapet som är den fysiska ramen för detta. Sådana förändringar påverkar oss och kan påverka både vår livskvalitet och känsla av tillhörighet.

Landskapet omkring oss är utsatt för ökat förändringstryck. Detta medför större utmaningar i arbetet med att förvalta landskapets värden. Detta gäller både i förhållande till våra personliga önskemål och behov och att landskapet med sina natur- och kulturvärden representerar stora gemensamma resurser för samhället. Också framtidens människor ska leva i och av landskapet. Vår utmaning är att nyttja landskapet som en resurs i samhällsutvecklingen på ett sådant sätt att vi bevarar och utvecklar dess kvaliteter i ett långsiktigt perspektiv.

Vad sker?

Varför sker det?

Vad önskar vi skall ske - vad vill vi undvika?

Vad kan vi göra?

Landskapskonventionen

Den Europeiska Landskapskonventionen ger oss en gemensam ram för vårt arbete med att svara på dessa frågor och lösa de utmaningar vi dagligen möter i landskapet. Ett viktigt mål för konventionen är att stärka allmänhetens och lokalsamhällets medverkan i arbetet med skydd, förvaltning och planläggning av landskap.

Den Europeiska Landskapskonventionen lades fram av Europarådet år 2000. Så här långt (2002-11-15) har 24 länder skrivit på, bland dessa är Danmark, Finland, Norge och Sverige. Norge er ett av fem länder som också har ratificerat konventionen. När tio länder har ratificerat träder konventionen i kraft.

Fullständig konventionstext med kommentarer och ytterligare information kan fås på Europarådets hemsida

<http://www.coe.int/EuropeanLandscapeConvention>

Var gäller konventionen?

Konventionen gäller för alla landskap, såväl bebyggda som icke bebyggda områden - byar och städer, åkrar och ängar, skogar och fjäll, kuster och skärgårdar. I konventionen betonas särskilt att landskapet ska ses som en helhet. Den omfattar såväl vardagslandskapet som särskilt värdefulla landskap, men även landskap som är negativt påverkade och mindre estetiskt tilltalande. Den understryker de värden alla typer av landskap har för oss enskilda människor och behovet av en medveten och långsiktig förvaltning av dem.

För vem gäller konventionen?

Konventionen gäller oss alla! Allmänhet, politiker, offentliga myndigheter, sektorer, näringsliv, organisationer och skolor - alla Nordens invånare är viktiga när det gäller vad som händer med landskapet. Landskapskonventionen pekar därför på att arbetet med skydd, förvaltning och planläggning av landskap medför både ansvar och rättigheter för alla.

- Att efterfråga landskapsbelysning i vår närmiljö, där vi färdas och bor, i alla landskap som betyder något för oss - inom egna och andras verksamheter.
- Att engagera sig i att ta vara på landskapet genom medverkan i politiska eller ideella organisationer och genom att delta i den offentliga debatten.
- Att ha möjlighet att medverka när experter, tjänstemän och politiker diskuterar landskapets värden och framtida förvaltning och skötsel.
- Att ha möjlighet att göra sin röst hörd när kommuner, län och landsting arbetar med landskap i sin planläggning och förvaltning.

Konventionens generella åtgärder

Landskapskonventionen kräver att varje land tar fram ramar för arbetet genom:

- Att **lagstiftningen** visar att landskapet är ett viktigt element i människors omgivning, ett uttryck för mångfalden i vårt gemensamma kultur- och naturarv och en grund för vår identitet.
- Att **politiska** mål för skydd, förvaltning och planläggning av landskap utvecklas och uppfylls.

- Att **planerings- och sektorspolitik** som kan ha direkt eller indirekt påverkan på landskapet integrerar landskap som tema.
- Att processer för **medverkan** av allmänhet, lokala och regionala myndigheter och andra intressenter utvecklas och nyttjas.

Konventionens specifika åtgärder

Landskapskonventionen kräver även att specifika åtgärder vidtas för att underlätta den konkreta och målinriktade uppföljningen av arbetet med landskap genom att utveckla:

- **Medvetenhet** om landskapet och dess värden hos allmänhet, näringsliv och offentliga myndigheter
- **Kompetens** hos både experter och allmänhet, i privat och offentlig sektor och i skolan
- **Kunskap** genom kartläggning och värdering, där både allmänhet, förvaltning och fackfolk deltar
- **Kvalitetsmål** för vissa, utvalda landskap framtagna i processer där både allmänhet och förvaltning deltar
- Andra **nödvändiga** åtgärder för att nå målen

Vad gör vi i Norden ?

De nordiska länderna samarbetar om Landskapskonventionen i Nordiska Ministerrådets regi. En projektgrupp under «Arbetsgruppen för natur, friluftsliv och kulturmiljö» har pekat ut insatsområden för de nordiska ländernas vidare arbete med konventionen. Rapporten «Nordens Landskap» kommer att finnas tillgänglig på <http://www.norden.org>

Information

I de nordiska länderna har följande myndigheter ett särskilt ansvar för landskapsarbetet och för arbetet i förhållande till konventionen.

Danmark:
Skov- og Naturstyrelsen
<http://www.sns.dk>

Finland:
Miljöministeriet
<http://www.ymparisto.fi>

Island:
Umhverfisstofnun
<http://www.umhverfisstofnun.is>

Norge:
Miljøverndepartementet
<http://www.md.dep.no>

Sverige:
Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet
<http://www.naturvardsverket.se>
<http://www.raa.se>

Photo: Malene Fischer, Tapio Heikkilä,
Jan Norrman, Norsk Bildebyrå, Samfoto.
Design: Grape Design.